

УДК 159.9. 075

Стрюкова Ю.В.¹

¹старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНОЇ УСТАНОВКИ В СТАНОВЛЕННІ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ

Питання, пов'язані з розробкою проблеми кар'єрного розвитку особистості, на сучасному етапі розвитку суспільства є як ніколи актуальними. З одного боку, розвиток цієї наукової області стимулюється підвищенням вимог працедавців до рівня кваліфікації фахівців, активною міжнародною співпрацею, що актуалізує завдання професійної мобільності, розширенням можливостей професійного і кар'єрного вибору особистості. З іншого боку, - при недостатньому розумінні закономірностей, механізмів, чинників становлення і розвитку кар'єрних орієнтацій особи, виникає ризик неадекватного використання кар'єрних зусиль особистості, що може призводити до зниження результатів професійної діяльності і задоволеності кар'єрою в цілому.

Аналіз робіт в даній предметній області показує достатньо велику зацікавленість науковців у вивченні як окремих аспектів кар'єри, так і дослідженні цілісного процесу кар'єрного становлення і розвитку кар'єрних орієнтацій особистості. В дослідженнях D. E. Super, A. Noe, R. Noe, J.Bachuber, M. White, A. Smith, T. Barnett, S. Argee, Y. W. Chay, H. H. Tan, E. Shane, у психологічних дослідженнях Т.Ю. Базарова, О.Л. Бегичевої, Е.Ф. Зеєра, Е.М. Иванова, І.Л. Кирт, Е.А. Клімова, Е.Г. Молл, Е.А. Могілевкіна, Н.С. Пряжникова, В.А. Толочек, С.Н. Чистякова аналізуються закономірності кар'єрного просування, чинники, що впливають на вибір і розвиток кар'єри, її зміст і динаміку, на мотивацію та успішне здійснення кар'єри.

В той самий час в становленні фахівця в умовах сучасного суспільства, особливо гостро постає питання щодо свідомого і цілеспрямованого управління процесом його кар'єрного становлення і розвитку його кар'єрних орієнтацій.

Саме тому доцільним є досягнення мети нашого дослідження – вивчення соціально - психологічних особливостей становлення кар'єрних орієнтацій студентів, структури і динаміки становлення кар'єрних орієнтацій студентської молоді під час навчання у ЗВО.

Основною гіпотезою нашого дослідження стало припущення про те, що особливості кар'єрних орієнтацій студентів характеризуються домінуванням тих кар'єрних орієнтацій, які відповідають змісту і особливостям соціальних установок їх майбутньої професійної діяльності, що найбільш чітко простежується в динаміці їх становлення.

Особливості кар'єрних орієнтацій студентів, визначення домінуючої орієнтації у виборі їх майбутньої кар'єри були досліджені за опитувальником «Якорі кар'єри» Е. Шейна в адаптації В.Чікер, В.Вінокурової, особливості соціально – психологічних установок особистості – за допомогою «Методики діагностики соціально – психологічних установок особистості в мотиваційно – потребовій сфері» О.Ф. Потьомкіної, застосовувались також методи математико - статистичної обробки (SPSS 17,0).

Вибірку склали студенти першого та п'ятого курсів Запорізького національного університету та національного університету «Запорізька політехніка» - всього 311 осіб, віком від 16 до 23 років. Серед опитаних було 90 студентів, які навчаються за технічними (машинобудівними) спеціальностями, 101 студент гуманітарних спеціальностей, та 120 студентів-психологів.

В нашому дослідженні ми розглядали кар'єрні орієнтації як соціально - психологічні утворення вищого диспозиційного рівня, які задають спрямованість процесу кар'єрного розвитку і визначають вибір засобів досягнення кар'єрних цілей. За результатами емпіричного дослідження було отримано низку особливостей щодо прояву структури кар'єрних орієнтацій студентів різних курсів.

Насамперед, цікавим, на наш погляд, є той факт, що домінуючою у студентів практично всіх спеціальностей є кар'єрна орієнтація на стабільність місця роботи та місця проживання (найвищі показники – у студентів гуманітарних спеціальностей молодших курсів – 51%, які дещо знижуються на старших курсах – до 47,9%), що є проявом пошуку свого місця у житті і сталості, якої не вистачає молодій людині у буремній сьогоденності. Суттєво відрізняються від загальної тенденції результати, отримані для студентів – психологів. А саме, домінуючою кар'єрною орієнтацією для студентів-психологів молодших курсів є орієнтація на служіння (40,3%), яка відбиває загальну соціальну установку і цінність цієї професії щодо праці на благо інших людей. У психологів – старшокурсників ця тенденція замінюється на загальну тенденцію домінування кар'єрної

орієнтації на стабільність (41,6%), залишаючись найбільш значущою тільки для 16,7% п'ятикурсників.

Безперечно ця проблема потребує більш детального розгляду та аналізу у майбутніх дослідженнях.

Таким чином, в ході нашого дослідження було підтверджено гіпотезу щодо домінування в структурі тих кар'єрних орієнтацій студентів, які відповідають змісту та особливостям соціальних установок їх майбутньої професійної діяльності, а також існування особливостей прояву цієї тенденції в динаміці їх розвитку, з роками навчання студентів у ЗВО.